

У світі, де всі носять маски, де над усім панують
забобони, колір аuri визначає, хто ти
і де житимеш. І чи житимеш узагалі.
Чотирнадцятирічний Ашева, син Чорного народу,
бачить, як світ навколо нього руйнується,
і змушений тікати з рідного міста Аксіума.
Поневіряння заводять його у землі різних кольорів.
Він мандрує від лісистих пагорбів Чорного народу
до безкраїх Блакитних долин.
Ашева вчиться протистояти небезпекам
і дізнається, яку правду приховують
маски та кольори.

РОБЕРТО
РІЧЧІ

ЧЕРВОНИЙ
АРЛЕКІН

ПРО МАСКИ ТА ХРОМІВ

ЧЕРВОНИЙ АРЛЕКІН

ПРО МАСКИ ТА ХРОМІВ

РОБЕРТО РІЧЧІ
книга 1

ЧЕРВНИЙ

АРЛЕКІН

КНИГА 1

ПРО
МАСКИ
ТА
ХРОМІВ

РОБЕРТО РІЧЧІ

З англійської переклала Ірина Кобилінська

УДК 82-31
Р 56

Річчі Роберто

Р 56 Червоний Арлекін. Книга 1: Про маски та хромів / Роберто Річчі ; пер. з англ. Ірини Кобилінської. — Чернівці : Книги — XXI, 2023. — 192 с.

ISBN 978-617-614-414-4

У світі, де всі носять маски, де над усім панують забобони, колір аури визначає, хто ти і де житимеш. І чи житимеш узагалі.

Чотирнадцятирічний Ашева, син Чорного народу, бачить, як світ навколо нього руйнується, і змушений тікати з рідного міста Аксіума.

Поневіряння заводять його у землі різних кольорів. Він мандрує від лісистих пагорбів Чорного народу до безкраїх Блакитних долин.

Ашева вчиться протистояти небезпекам і дізнається, яку правду приховують маски та кольори.

Усі права застережено.

Жодну частину з цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва.

The Red Harlequin Book 1 Of Masks and Chromes
First Copyright © 2012 Roberto Ricci
Copyright © 2020 Pantomimus Media Limited
Cover Illustrations by Pascal Demure

© Книги — XXI, 2023, видання українською мовою
© Ірина Кобилінська, 2023, переклад

ISBN 978-617-614-414-4

ЗМІСТ

Розділ 1. Смерть арлекіна	7
Розділ 2. Чорний народ	19
Розділ 3. Верховний Старійшина	38
Розділ 4. Східні ворота	53
Розділ 5. Астор	74
Розділ 6. Нова маска	96
Розділ 7. Кансеріан	106
Розділ 8. Ярмарок врожаю	120
Розділ 9. Колесо Фортуни	143
Розділ 10. Викриття	169
Про автора	183
Світ хромів	184

Ніхто не знає, звідки з'явилися арлекіни.
У Спільних законах про них жодної згадки.
Опису їх не знайти й у священних писаннях.
Та все ж вони існують. Дехто стверджує,
що вони — результат кровозмішування
між хромами різних кольорів.
Інші вважають: їх послали боги
як нагадування для нас, чистокровних хромів, про те,
наскільки нам пощастило.
Єдине, що я знаю напевно, — вони можуть
удавати будь-який із наших кольорів.
Можуть говорити, як ми, поводитись,
як ми, а іноді навіть битись, як ми.
Але вони все ж інші.
Коли знаходять зарізану тварину
або мертве немовля — це достеменний знак,
що серед нас арлекін.
Його треба швидко виявити.
І негайно вбити.

Розділ 1

СМЕРТЬ АРЛЕКІНА

Я майже досягнув свого чотирнадцятого сонцестояння, коли батько вирішив, що час мені побачити першу в моєму житті страту. Страту арлекіна.

— Ти маєш навчитися розпізнавати арлекінів на випадок, якщо колись побачиш одного з них, — сказав він.

Думка про те, щоби побачити живого арлекіна з плоті й крові, так лякала й водночас збуджувала, що того холодного похмурого ранку, коли тато прийшов будити мене, я вже сидів одягнений і зібраний. Я майже не спав.

За кілька хвилин, закутавшись у мантиї, випивши трав'яної юшки, щоб відігнати холод, ми зупинилися біля входних дверей, щоб надягнути маски. Татко окинув мене поглядом із голови до ніг і посміхнувся.

— Ашево, ти стаєш вищим із кожним сходом сонця.

— І все дужче схожим на тебе, — додала мама.

Вона тихенько вислизнула зі своєї спальні. Я відчував, що їй було важливо побачити мене, перш ніж я піду. Вона ж бо знала, що моїм очам відкриється жорстока реальність нашого світу, і хотіла підготувати мене до цього, бодай якоюсь дрібничкою, нехай навіть просто надягнути мені маску на обличчя, поправити її та зачесати моє волосся поверх неї.

— Хіба ж не краса? — сказав тато, усміхаючись до мами кутиком вуст.

— Так, — погодилася вона, не відводячи погляду від моєї криваво-червоної, аж бордової маски смерті з чорними губами та сльозами, яку для мене зробила її мама — моя бабуса. — Краса. — У голосі її звучали тривога та неспокій, але батько не звернув на це уваги. Можливо, йому не більше ніж мамі подобалося думати про те, що чекало на нас, але він розумів: це необхідно зробити.

Тато надягнув свою звичайну чорно-білу маску, поглянув у дзеркало й поправив її. Усе в ньому випромінювало міць і силу: від високого зросту до кремезних плечей, широкої спини та грубих долонь і пальців, що з обережною спритністю поправляли

маску. Він був нашим провідником і захисником. Сильний, чесний, хоробрий і незламний. Батько був героєм і ветераном воєн проти Синього й Червоного народів. Важко описати, як сильно я пишався, що був його сином. Відколи себе пам'ятаю, єдине, чого я хотів, — бути як він. По черзі обійнявши маму, ми вийшли у прохолодний похмурий світанок.

Пліч-о-пліч ми з батьком рушили вниз крутими бруківчатими вулицями Аксіума — нашого величнього стародавнього міста. Хоча ще було рано, вулиці заповнили Чорні храми. Наші довгі шерстяні мантиї підмітали землю навколо наших ніг, а далеко ми, певно, скидалися на процесію незграбних безкрилих ворон. З кожним кроком палюче відчуття неспокою в мені зростало, ніби там велася запекла боротьба між страхом і цікавістю. Коли ми приєдналися до великого натовпу на площі Перемоги, під невсипним поглядом статуй і монументів полеглих героїв у війнах між хромами, зі сходу повіяв холодний вітер і я відчув перші дрібні краплі дощу.

У центрі площі стояла шибениця. Міцна, старезна і вкрита плямами крові. Загрозлива вішунка майбутніх подій. Навколо площі спорудили спеціальні трибуни, а ще окремі балкончики, щоб еліта

могла спостерігати за стратою згори. Усюди були Чорні храми, окрім невеликої жменьки постатей, одягнених у біле з фіолетовим, жовте й блакитне. Вони мимоволі притягували до себе погляди.

Я обернувся до батька.

— Чому вони тут?

— Еліту з інших земель завжди запрошують на страти арлекінів, — відповів він. — Для них вони такі ж вороги, як і для нас.

Їх було четверо. Один мав на собі білу мантию, але його маска і пояс свідчили, що він представник Фіолетових. На двох інших був блакитний оксамит, а четвертий у багатому шафрановому плащі з телячої шкіри та в золотій масці представляв Жовтих. Вони мене непокоїли: такі самовпевнені на своєму маленькому балкончику, оточені морем звичайних Чорних.

— Де Помаранчеві й Червоні? — запитав я батька.

Він повагався, уважно розглядаючи гостей, перш ніж відповів:

— Не знаю.

Батько був стурбований. Йому було очевидно, що відсутність двох інших кольорів — важливий і недобрий знак. Особливо Червоних, наших найбільших ворогів, із якими ми так багато сторіч воювали.

Я хотів попросити батька розповісти мені більше, та, щойно відкрив рота, з протилежного боку площі здійнявся гучний шум і миттю докотився аж до нас. Прибула процесія із засудженим.

Я бачив, як тріпотіли два чорних прапори, поволі наближаючись до шибениці. Усі навколо нас посунулися ближче й витягнули шиї, щоб краще бачити. Від передчуття того, що зараз мало відбутися, та під натиском людських тіл, які напирали все дужче й починали штовхати мене, я відчув, як у моїх грудях здійсмається легка паніка. Навколо нарастав здавлений, гортанний крик злості, усі погляди були прикуті до прапорів, і я був певен: якщо зараз упаду натовпу під ноги, він розтопче мене й навіть не помітить. Я схопився за батькову руку, щоб утриматися на ногах. Він побачив страх у моїх очах.

— Зберігай спокій, — вигукнув він, перекрикуючи шум, що весь час нарастав. — Що б не трапилося. Зрозумів?

Я кивнув і зробив усе можливе, аби показати йому, що не боюся. Ніщо не лякало мене більше, ніж думка про те, що я можу розчарувати батька.

Появу прапорів супроводжував барабанний дріб. Ці ритмічні удари були настільки потужними, що

відлунювали глибоко в грудях, заглушаючи биття мого серця. За кілька миттєвостей гучний гамір та хвилювання голосів розчинилися і серед натовпу запанувала мовчанка. Десять за мить затих і гуркіт барабанів, площу поглинула тиша, така глибока і всеохопна, ніби самі боги наклали на місто мовчазне заляття.

Не пам'ятаю, як довго це тривало. Здавалося, ніби години, насправді ж не більше ніж три-чотири удари серця. Та я ніколи не забуду, як мене оглушив пронизливий крик жаху, коли над натовпом з'явилася постать.

Це був арлекін.

Його прив'язали до дерев'яної платформи, яку несли на плечах кілька вартових. Доки він смикався і погойдувався, наближаючись крізь площу до нас, я зміг розгледіти, що до його голови була причеплена голова свині, її шкіра міцно обтягувала його череп і чоло. Свиняча кров сочилася і скрапувала на обличчя арлекіна, змішуючись із його кров'ю, яка юшила з порізів навколо очей та з глибоких ран на щоках, де виднілися сліди побоїв. На в'язні була різнокольорова мантия — такої я ще ніколи не бачив. Зшиті разом надто яскраві, аж до нудоти, клаптики червоного, жовтого, зеленого

і блакитного утворювали дратівливий бентежний візерунок.

Арлекін знову закричав — жалібний лемент страху. Та цього разу йому відповів повноголосий рев гніву та зловтіхи з натовпу. Він почався з кількох голосів поблизу того місця, де проносили арлекіна, а тоді палюча ненависть захопила всю площу. Я знову обернувся до батька.

— А це може бути Червоний Арлекін? — прошепотів я йому на вухо.

У жодному краю не було ненависнішої та жахливішої постаті. Говорили, що він — лідер і володар усіх арлекінів. Коли ми були дітлахами, сама згадка про нього пробуджувала в нас страх. Про Червоного Арлекіна переповідали величезну кількість історій та легенд, і хоч більшість вигадували, аби налякати нас, вони закарбувалися в пам'яті. Я довго вірив, що той Арлекін почервонів від крові дітей, яку пив. Було це правдою чи ні, та одне всі знали напевно: Червоний Арлекін існував насправді.

Батько мені не відповів. Як і всі довкола, він не зводив очей із в'язня. Я знову поглянув на скривавлену чудернацьку постать. Хоч арлекін був зв'язаний і під охороною, та як я міг бути певен, що він

не володіє достатньою силою, аби втекти й убити всіх нас?

— А що, як він вирветься? — запитав я.

— Цього не станеться. Мотузки його міцно тримають. Будь мужнім, Ашево.

Я кивнув і знову поглянув на арлекіна. Він наближався. За мить я зміг краще роздивитися його. Сам не знаю, що очікував побачити. Але коли процесія підійшла до шибениці, я здивувався, помітивши, що цей арлекін нічим не відрізнявся від мене й був усього на кілька сонцестоянь старшим. Я припустив, що йому й двадцяти немає. Пам'ятаю, як мене вразило його відкрите обличчя. Хроми всіх кольорів носили на людях маски, це був один зі Спільних законів. Контраст між темно-червоною кров'ю та блідим білим лицем арлекіна шокував найдужче. Постати перед поглядами стількох людей у такому стані було непомірним приниженням. Мені стало дуже соромно за нього.

Арлекін підвів свої спорожнілі очі догори, без сумніву, спрямовуючи до богів останнє відчайдушне благання про порятунок.

Коли він зробив це, свинячий писок упав із його голови. Натовп глузливо зареготав. Я спробував приєднатися до них, відчуючи, що це мій

обов'язок. Та не зміг. Був не в змозі віднайти в серці ненависть до в'язня. Усередині мене переповнювало співчуття.

— А звідки ми знаємо, що він арлекін? — запитав я батька.

— За мить побачиш, — відповів він.

Щось у його голосі підказало мені, що тато відчуває такий самий неспокій, як і я, готуючись стати свідком того, що мало от-от відбутися. Та, попри це, він, як і решта натовпу, закричав на це створіння. Голос його був сповнений досить переконливої зневаги.

Арлекін почав шалено смикатися. Поки я спостерігав за ним, мені складно було уявити його небезпечним чи підступним. Який злочин мав він учинити, щоб заслужити такий кінець? Двоє вартівих тримали арлекіна, доки третій затягував петлю на його шиї.

Вони вже збиралися зіштовхнути в'язня з драбини, аж раптом він закричав, голос його прорізався крізь образи й отруйні насмішки.

— Будь ласка! Я благаю вас, помилуйте! Я не арлекін!

Я готовий заприсягтися всіма богами, що, говорячи це, він дивився просто на мене.

Його слова ще мить відлунювали площею, доки вартіві не вибили драбину з-під нього і його тіло, вигнувшись дугою, не повисло над нашими головами. Здавалося, цілу вічність воно божевільно звивалося в конвульсіях. Я не міг дивитися. Я відвернув обличчя, але батько нахилився і, стиснувши великою рукою мою потилицю, змусив мене повернути голову.

— Дивися, — наказав він.

Ноги мертвого арлекіна досі смикалися, гойдаючись над площею, а під ними утворилася хмаринка веселкових кольорів. Звиваючись барвистими вихорами, вона зависла в повітрі на кілька коротких миттєвостей, яких, однак, вистачило, аби викликати приголомшені зойки й лемент натовпу. А тоді, так само швидко, як і з'явилася, веселка розтала. Залунали радісні вигуки.

— Що це було? — запитав я, хоч і відчував, що вже знаю відповідь.

Перш ніж тато встиг відповісти, озвався інший хром, праворуч від мене, його очі були геть дикими від ненависті й огиди:

— То покинула тіло скверна, аура лихої істоти! — відповів він. — Яке полегшення! — хром знову заревів так, що в мене аж вуха позакладало. — Яке полегшення!

Я намагався відшукати всередині себе бодай якийсь натяк на полегшення чи радість від смерті цього створіння, та марно. Усе, що я бачив, що закарбувалося в моїй пам'яті, — очі арлекіна. Вони пильно дивилися на мене за секунди до його смерті, очі, ніби в загнаного лісового оленя, якого випустили на забій наприкінці полювання.

Хмари над нами розірвалися, й почався справжній дощ. Натовп швидко порідів, лише кілька витріщак лишилися спостерігати за тим, як вартіві зріжуть тіло, повалять на підводу й відвезуть геть, аби пізніше спалити. Вистава закінчилася. Настав час зайнятися буденними справами. Хроми розходилися в різні боки — ніби алеями й вулицями, що вели геть від площі Перемоги, відпливав чорний потік. Дехто прямував до найближчих таверн перекинути чарку за тих, чиї серця досі билися.

Ми з батьком повернулися додому до мами. Вона не спитала, як я почуваюся. Їй і не треба було. Одного погляду на мене вистачило, щоб добре все зрозуміти.

Решту дня і навіть ще кілька днів опісля я був зосереджений на тому, яка це радість — бути живим. Я глибоко вдихав повітря, смачно їв, насолоджуючись кожним шматочком. Я був уважним,

намагався ввібрати в себе кожну найменшу деталь навколо, жив так, ніби кожна година могла стати останньою. Падаючи щоночі в ліжко, я дякував богам, що я не арлекін, і палко молився, щоб за все моє життя вже не зустріти жодного з них. Відтоді мені цікаво, чи не були ті мої молитви надто великою спокусою для богів.

З упевненістю можу сказати, що мої прохання лишилися без відповіді.

Розділ 2

ЧОРНИЙ НАРОД

Наступного ранку мене розбудив крик оповісників на вулицях. Посланців розіслали містом, щоб повідомити кожного містянина про необхідність зібратися до середини ранку перед Палацом Старійшин. Сам Верховний Старійшина мав звернутися до нас.

— Швидше! Надягай мантию, — підганяла мама.

Хоч я і не визнавав цього, та досі був у потрясінні від учорашніх подій. Думка про необхідність знову опинитися посеред натовпу не надто мені подобалася.

— Нам обов'язково йти? — запитав я її.

— Просто роби, як каже мати, — роздратовано відрізав батько. Він майже ніколи на підвищував голос. Озираючись назад, я силкуюся зрозуміти, чи знав він тоді, що цей збір означатиме для нашої сім'ї.

— Ось, надягни це, — сказала мама значно м'якшим тоном і кинула на батька ледь помітний докірливий погляд. Вона простягнула мені чорну маску. Це був подарунок батька: делікатно вирізьблена з тонкої пластини оніксу, для мене вона була дорожчою, ніж золото, я одягав її лише на найважливіші події. Ми носили чорні маски лише з нагоди урочистих святкувань, смерті когось зі старійшин або війни. До наступного свята в календарі було ще надто далеко, та й жодні новини про смерть когось зі старійшин не доходили до нас. Лишався тільки один варіант. І якщо спершу в мене були сумніви, то вираз батькових очей розвіяв їх ущент.

Коли ми втрюх підійшли до Палацу, більшість містян уже зібралися. Ми протиснулися крізь юрбу. Відчувалася напруга, ніхто не наважувався заговорити чи бодай прошепотіти щось хромові поруч. Старійшини стояли на мармурових сходах Палацу. На відміну від наших важких шерстяних чорних мантий, їхні одяги були зіткані з тонкого чорного шовку, а чорні маски майстерно прикрашені золотим орнаментом. Але навіть серед такої розкоші була одна маска, яка сяяла найяскравіше, — маска Верховного Старійшини, найпрекрасніша з усіх, що я коли-небудь бачив, вирізана з чорного

золота. Андагар колись розповідав мені, що ця маска старіша за час, а зробив її Лапіс, бог-пастух і захисник нашого народу — як подарунок найпершому Чорному старійшині.

Верховний Старійшина стояв перед нами, позаду нього врочисто вишикувались інші старійшини. Його глибокий голос вразив нас, наче вибух, уся увага одразу ж зосередилася на ньому. Верховний Старійшина ретельно зважував кожне слово, переконуючись, що кожен присутній розуміє серйозність ситуації.

— Вірні сини та доньки Чорного народу, нехай почують нас боги! — заговорив він, широко розкинувши руки. — Цього ранку посланець Червоного королівства доставив нам мерзенне підступне повідомлення. Повідомлення, якого ми вже давно очікували. Вони оголосили нам війну! Нам, обраному богами, найблагороднішому та найдревнішому народові з усіх!

Реакція була негайною. Викрики обурення, гніву та страху здійнялися зусібіч навколо нас. Вартовим знадобилося трохи часу, аби втихомирити натовп, щоб Верховний Старійшина міг продовжити.

— Мої брати й сестри, вони прагнуть захопити землю, дану нам нашими предками! — вигукнув

він, і голос його надирився від обурення та люті. — Вони вже захопили частину Східного лісу.

Верховний Старійшина говорив, а я відчував глибокий захват, дивлячись на нього. Я ніколи не бачив його обличчя, та, як у будь-кого з Чорних хромів, моя відданість Верховному Старійшині була повна й беззаперечна. Я знав: навколо мене немає жодного хрома, який поставив би під сумнів його мудрість, сміливість і силу, що приведуть нас до перемоги. Його урочистий голос луною озивався в усьому місті: «Перша армія буде швидко мобілізована. Вона готуватиметься вирушити до Східного лісу».

Перша армія складалася з наших найдосвідченіших воїнів — наша передова лінія оборони. Це виграє нам дорогоцінний час для підготовки Другої і Третьої армій, які складалися з молодших та менш тренуваних хромів. Мій батько доблесно бився у двох найзапекліших війнах, що випали на долю нашого народу. Він був пораненим у боях ветераном Першої армії, справжнім воїном, який на власні очі бачив усі звірства війни, загибель друзів і страх смерті. Він ніколи не розповідав мені про це, говорив лише: «У війні не перемагає жоден із народів. Єдиний переможець — Яріс, бог війни та помсти, спраглий крові, пролітої кожним хромом,

незалежно від його кольору. Зрештою, він завжди втамовує свою спрагу».

Лежачи в ліжку тієї ночі, я чув, як плакала мама і як ніжно заспокоював її тато. Попри батькові застереги щодо війни, я відчував лише запал та невимовну гордість. Я знав, що він переможе Червоних. Мій тато був таким сильним, таким розумним, він здавався невразливим. Я думав тільки про славу, яку він принесе нашому домові та нашому імені. У жодного з моїх друзів у семінарії батьки не служили в Першій армії! Я був певен, що мені заздрять. Озираючись назад, я проклинаю свою наївність. Я був молодий, та хіба це виправдання моїй дурості й егоїстичності?

Наступні дні були повністю присвячені підготовці до війни. Вулицями сновигали хромі, щось вигукували, мчали з возами, повними обладунків і харчів, води та зброї, з одного кінця міста в інший. Щоби продемонструвати вищість Чорного народу над нашими ворогами, до нашого чорного стягу на флагштоку перед Палацом Старійшин додали розірваний червоний прапор.

На третій вечір після оголошення війни підготовку було завершено. Східні ворота розчахнулися, і Перша армія пройшла крізь них, крокуючи до

величній перемоги. Колись батько розповідав мені, що вони маршували вночі, а билися вдень. Коли сонце зникло за горами, тисячі вогнів спалахнули на вулицях Аксіума, щоб провести наших солдатів у путь. Ми з мамою спостерігали з башти над воротами, коли наші найкращі легіонери, як один, схилили свої приховані за масками обличчя перед останнім благословенням Верховного Старійшини.

На Церемонії Відправлення молили про прихильність усіх богів, та понад усе прагнули підтримки Ярїса, бога війни. На вході до міста спорудили олтар. Верховний Старійшина скинув руки догори й вигукнув:

— Владущий Боже, батьку всіх богів, святий пасторе Чорного народу, прийми цю пожертву твоїй могутності, твоїй величчю, твоїй хоробрості! Благослови наших воїнів своєю силою і спрямовуй їх! Даруй їм перемогу!

Двоє вартових поклали на олтар ягня. Верховний Старійшина підняв ножа так високо, щоб кожен унизу під стінами та вгорі в баштах міг побачити його.

— Всесильний Ярїсе, Чорний народ благає тебе, — проговорив він. — Нехай твій гнів керує нашими мечами. Нехай кров Червоних хромів проллється

вином на твоєму святі. Бийся з нами! Бийся за нас! — Старійшина наклав свій кинджал червоною тканиною і під скандування імені Ярїса, які лунали над усією долиною, безжалісно колов ягня, доки воно не померло.

Настала мить для солдатів вирушати. Я не міг упізнати батька серед усіх цих звияжних воїнів, та знав, що він був там: найкращий серед найкращих, у золотих обладунках, у бронзовій масці війни, у чорній мантиї, що розвівалася за вітром.

Раніше того дня я спостерігав, як тато ретельно готував обладунки й мечі. Коли він гострив та полірував клинок, рухи його були повільними й точними. Помітивши, що я спостерігаю за ним, він кивнув мені підійти. Я боявся, що батько насварить мене. Та натомість він поклав мені на щок свою велику долоню, і я відчув запах маслянистої поліролі. Батько ніжно поцілував моє волосся і знову повернувся до обладунків. Насамкінець, перед тим як вийти з дому та приєднатися до своїх побратимів по зброї, тато востаннє подивився на мене і сказав:

— Боги розкажуть мені, чи слухався ти, доки мене не було, — він усміхнувся, але голос видавав, як важко йому на серці.

Тепер Чорні воїни йшли маршем крізь ворота. Вони нагадували божественних фурій, готових покарати Червону армію і відновити вищість Чорних хромів над усіма іншими. Я радісно кричав і махав, сподіваючись, що батько побачить мене. Я помітив своїх друзів, які спостерігали за цим видовищем із цієї самої башти, і тієї миті мені було їх шкода. Вони ніколи не дізнаються, яка це честь — бачити, що твій батько йде на війну захищати гідність нашого народу.

Звісно ж, коли останній віз зник за воротами й ми поверталися додому, мій друг Андагар сказав:

— Пощастило ж тобі мати такого батька. Мій тато мусить лишатися тут.

— Чому? — запитав я.

— Бо він потрібен старійшинам.

Щоб змінити тему, Андагар запитав:

— Ти готуєшся до Обряду?

Обряд Ініціації посвячував молодих Чорних хромів у доросле життя. Після чотирнадцятого сонцестояння від року свого народження семінаристи в супроводі групи старійшин вирушали до Священного лісу. Глибоко в хащах вони два тижні вивчали історію нашого народу, після чого старійшини відкривали їм Спільні закони. Та, крім того, були

й фізичні випробування, як-от лісове полювання та спортивні змагання. Лише після повернення відбувалася посвята й урочисте проголошення хромів синами й доньками Чорного народу. Тоді й тільки тоді вони могли присягнути своїм життям на вірність Аксіуму.

Підготовка до Обряду була непростю. Будь-хто мого віку постійно розмірковував про те, що трапиться з нами там, за межами стін, що оберігають наш комфорт і безпеку. Особливо нас тривожили жахливі чутки про одного семінариста, який утратив життя, намагаючись убити вовка. Це була історія, що її радо передавали нам старші брати й сестри, яким удалося пройти Обряд, тож вони вільно нас дражнили. Та про будь-які подробиці Обряду вони мовчали.

— Я пробіжуся вздовж міських стін, — заявив я Андагару. — Це небезпечно. Там різкі схили та уламки бруківки. Якщо впадеш — помреш. — Андагар поглянув на мене, не розуміючи, жартую я чи ні. — Ми можемо побігти разом, якщо хочеш, — запропонував я. — Чи ти боїшся?

— Звісно ж, ні, — хмикнув Андагар, та голос його прозвучав не надто переконливо.

— То наздоганяй! — гукнув я і побіг.

Андагар миттю кинувся за мною. «Гей, так не чесно!» — чув я його крик позаду. Ми побігли разом уздовж стіни, залазячи на схили, надто близько підходячи до стрімких урвищ, що спадали з боків, перестрибуючи ями й оббігаючи уламки бруківки, регочучи на повні груди, аж доки обидва не зупинилися, зовсім виснажені, біля Західних воріт, щоб урешті відсапатися. Андагар поглянув на мене:

— Коли настане час іти на війну, я хочу, щоб ти був поруч, — сказав він, неабияк здивувавши мене.

— Не хвилюйся, — відповів я, усміхнувшись, — хтось же матиме наглядати за тобою.

Ми попрямували додому, розійшлися в кінці нашої вулички, Андагар навіть затявся перемогти наступного разу. Я ввійшов до будинку, де на мене навалився раптовий оглушливий сум. Я спостерігав за мамою, яка повернулася додому раніше, ніж я, і намагалася чимось зайняти себе, розпалюючи вогнище. За мить наші погляди зустрілися — і це стало останньою краплею. Ми обоє заплакали, бо знали: хоч як би ми не розпалювали вогнище, та ніколи не зможемо заповнити холодної порожнечі всередині.

Дні надходили й спливали. Я з нетерпінням чекав новин із фронту. Мої ранки в семінарії здавалися

вічністю. Лише ввечері я знову оживав. З Андагаром та іншими друзями ми збиралися біля Палацових сходів і слухали новини з фронту від оратора. Оратор був єдиним хромом, окрім старійшин, кому дозволялося публічно говорити про війну — аби запобігти розповсюдженню нашими ворогами неправдивих чуток, щоб деморалізувати нас. Ми з хлопцями жадібно хапалися за кожне його слово.

Оратор стояв за трибуною перед Палацом Старійшин. На ньому була маска багряного кольору. Проріз для рота на ній був у формі труби, він підсилював слова мовця так, що вони відбивалися від площі, проникали крізь стіни Аксіума, закрадаючись у душі жителів. Мантия оратора була чорною ззовні, але мала білу підкладку, — так щоб кожен міг упізнати його. Позаду нього трое воїнів розігрували пантоміми, яскраво втілюючи його слова в життя, щоб розважити всіх присутніх.

— Брати й сестри Чорного народу! — починав він. — Я приніс вам історії про героїзм!

Трое воїнів позаду нього широко розкинули руки. Натовп радісно закричав.

— Історії про мужність!

Знову крики захоплення, коли трое рвучко підвели свої обличчя до неба.

— А також історії про самопожертву!

Цього разу натовп мовчав. Воїни похилили голови й приклали руки до сердець.

— Сьогодні ввечері я повідаю вам історію про доблесний Легіон Яструбів!

— Це легіон мого батька! — крикнув я друзям.

— Як ви всі знаєте, Червоні, діючи з боягузтва, захопили наші Священні ліси до оголошення війни.

Ми всі зафукали.

— Наші хоробрі воїни з Легіону Яструбів, замакувавшись під дерева, рушили в ліс. За допомогою Нокси, богині темряви, вони нечутно просувалися між ялинами та ялицями. Вони йшли так тихо, що ніхто б не міг сказати, де дерева, а де — наші храми.

Він зробив паузу, щоб додати драматизму, розуміючи, що публіка роззявила роти й помирає з цікавості. Три постаті позаду нього застигли в різних позах, зображаючи легіонерів, які прокрадалися вглиб лісу.

— Нокса наклала закляття на ліс, змусивши всю армію Червоних заснути. І саме тоді... дерева ожили! — оратор оголив свого меча. — Червоним не подарували достатньо часу, щоб прокинутися й боротися, і смерть зустріла їх із радісними

обіймами. — Коли воїни позаду мовця відтрубили в уявні ріжки, його голос став ще гучнішим і вродистішим. — Одного за одним наші легіонери вбили кожного з них. Кров Червоних хромів лилася лісом, наче ріка. О так! Слухайте мене! Коли настав світанок, єдиним червоним, що залишилося в лісі, була кров ворогів, розбризкана справжніми деревами! Священний ліс знову став Чорним!

Коли оратор підняв свого меча, а троє воїнів — свої кулаки, щоб проголосити перемогу, кожен хром радісно закричав і заплодував: ще одна битва, перемогу в якій здобув наш народ! Ми з Андагаром знову й знову смакували ці історії, додумуючи деталі, вигадуючи нові повороти. Я уявляв, як мій батько на чолі Яструбів пробирався крізь орду Червоних солдатів, вирізаючи їх і розкидаючи, наче полуку на вітер.

Ніколи на моїй пам'яті оратор не розповідав про смерть або поразку. Пізніше я дізнався, що такі речі обговорювали приватно за зачиненими дверима.

Тим часом моє життя йшло, як і раніше. Щодня я ходив до семінарії, аби підготуватися до Обряду Ініціації, хоч мене й відволікали постійні думки про батька та війну.

День у день ми збиралися в семінарії перед нашим директором. Він сварив нас, заявляючи, що ми найгірше підготована група, яку він будь-коли мав.

— Як настане час вашого Обряду, маєте бути готові пройти його без страху. Серед усіх хромів боги обрали для цього ритуалу саме наш, Чорний, народ, бо знали, що ми не боїмося страждати. Лише ті з вас, хто прийме біль і матиме сміливість, попри це, виконати всі необхідні завдання, досягнуть успіху.

Нашого директора звали Паетко. Він був одним із небагатьох дорослих, кого ми регулярно бачили без маски, яка в стінах семінарії просто не була потрібна, — високий худий хром із насупленими бровами й вибалушеними очима, через які він мав трохи демонічний вигляд. Ніхто з нас ніколи не наважувався сперечатися з ним, крім Андагара. Він мав велике нещастя одного разу передражнювати Паетко, не знаючи, що директор стоїть позаду нього, розмахуючи прутом. Директор наказав шмагати мого друга перед усією семінарією після того, як переконався, що засоромлені мати й батько Андагара теж прийшли подивитися на це.

— Ти з нами, Ашево? — Голос директора перервав мої думки.

Я відчув, як запалало моє обличчя.

— Я думав про свого батька, — затинаючись, відповів я. — Пробачте, директоре. Але я часто замислююсь...

— Як він там? Чи в безпеці він? — директор, накульгуючи, підійшов до мене. Ходили чутки, що він був пораненим ветераном, тож я, мабуть, очікував від нього співчуття. — Коли він повернеться додому, — а я не сумніваюся, що він повернеться додому, — ти б, певно, хотів зустріти його, як воїн воїна? А як пишатиметься твій батько, побачивши, що його син так змінився. Звісно, якщо ти пройдеш Обряд.

Я опустил голову. Директор поклав мені на плече руку:

— Ашево, ти не можеш ані знати, ані контролювати того, що зараз відбувається у Східному лісі. Але можеш контролювати своє життя тут. Слухайся богів, старійшин і мене — це найбільше, що ти здатен зробити для батька. Такий воїн, як він, пишастиметься своїм обов'язком служити Аксіуму й нашим традиціям, правда ж?

Я кивнув.

— Тоді не гаймо більше часу. Усі ходять зі мною.

Ми вийшли за директором на подвір'я семінарії. Перш ніж сховати наші хлоп'ячі обличчя за

масками, я випадково скося глянув на Андагара: на його лиці був такий самий спантеличений вираз, як і на моєму. Які нові тортури приготував для нас директор цього разу?

Надворі з-за стін ми почули голоси наших по-сестер. Вони співали оду Люсидії — богині розуму. Я потайки сподівався, що вона подарує і нам бодай трохи того розуму, бо невелика частина мене все ж не могла не думати, чи цей Обряд — не марна трата часу. Чому боги, такі доброзичливі до нашого народу, хотіли, щоб ми так страждали? Я відразу ж відчув провину за такі блюзнірські думки.

Директор зупинився перед насипом землі навколо великої ями. На ньому була похмура чорна маска, з різкими лініями перламутрового орнаменту над очима. Через це завжди здавалося, що у директора дуже невдоволений вигляд.

— Отже, — звернувся до нас директор, — певен: за цими стінами ви тільки й говорите, що про Обряд, боїтеся, як шмаркачі, того, що вам уготовано, — він зробив паузу, насолоджуючись нашим занепокоєнням. — Сьогодні я із задоволенням пропоную вам відчутти на собі дешицу вашого майбутнього. Ашево, вийди вперед.

Усередині мене все стиснулося, коли я ступив крок. Я відчайдушно намагався приховати від інших тремтіння та страх.

— Оголи свою руку, — наказав директор. Я закотив лівий рукав. — Стань навколішки та опусти всю руку в цю діру. — Намагаючись не тремтіти, я зробив, як він велів. — До самого низу! — Я опустив руку так глибоко, як тільки зміг. І одразу ж відчув поколювання. Раптом поколювання змінив різкий біль, ніби тисячі колючок пронизали мою шкіру, проростаючи всередину мене.

Я закричав і швидко висмикнув руку. Вона була вщент укрита кривавими повзучими крапочками. Усі відсахнулися від мене.

— Мурахи борію, — посміхнувся директор, доки я, мов божевільний, струшував їх із себе. — Крихітні, однак небезпечні створіння, — він говорив із тією самою хижою насолодою, що чулася в його голосі, коли шмагали Андагара. Я примусив себе затамувати лють. — На щастя, їхні укуси не смертельні. Ашева не знав, що на нього чекає, але тепер усі ви, ставши свідками його досвіду, маєте цю перевагу... або ж недолік. Я хочу, щоб ви переситилися таким болем. Бо, запам'ятайте мої слова, під час Обряду ви молитимете про старі добрі часи, які проводили з моїми борію!

Пізніше того дня ми декламували й виспівували оди богам, як то робили наші посестри. Декламування і спів мали розрадити нашу пекельну агонію від укусів мурах. Ми викрикували пасажі, кожен був рішуче налаштований не заплакати перед іншими. Коли сонце почало заходити, усі ми були щасливі, що цей довгий день у семінарії добігав кінця. Перш ніж піти, ми за традицією подякували директорові за його повчання. Коли настала моя черга, я низько вклонився.

— Для мене було честю служити вам, директоре, — проказав я.

У його очах сяяло задоволене самолюбство:

— Ашево, коли я наказав тобі засунути руку всередину діри, ти послухався мого наказу, не спитавши, що там унизу. Мене тішить твоя беззаперечна покірність і вірність.

Ми з Андагаром мовчки вийшли з семінарії, ледь волочачи ноги. Від укусів руки досі жахливо пекли.

— Як думаєш, отрута виведеться? — запитав я.

— Та повинна. Інакше всі дорослі мали б одну скалічену руку ще з семінарських днів.

Я кивнув. Тоді, стримуючи смішок під маскою, я передражнив директора Паєтко:

— Андагаре, коли я наказав тобі запхати твоє нахабне обличчя в купу гною, ти послухався мого наказу, не спитавши навіщо. Мене тішить твоя беззаперечна покірність і вірність.

Андагар повернувся до мене і з тією ж урочистістю відповів:

— Ні, це я втішений продемонструвати тобі свою вірність, Ашево. Бо коли я наказав тобі запхати носа коневі під хвоста й чекати, доки його нутро тобі відповість, ти не лише послухався, а, здається, ще й отримав від цього задоволення.

Попри біль, ми сміялися всю дорогу додому.

Розділ 3

ВЕРХОВНИЙ СТАРІЙШИНА

Через сорок днів після оголошення війни в наші двері постукав посланець у срібній масці. На тлі чорного плаща його худі кістляві руки тріпотіли, наче білі метелики.

— Вас викликають до Палацу, — сказав він мамі. — Негайно. І сина візьміть із собою, — не чекаючи на відповідь, посланець пішов.

— Упевнена, це для того, щоби краще підготувати тебе до Обряду, — сказала мама, коли ми поспішали до головної площі. — А можливо, ліси тепер небезпечні й вони хочуть провести його деінде.

Думка про те, що я не зможу пройти Обряд у священних лісах, як це робили покоління Чорних хромів до мене, навіть не з'являлася в моїй голові.

— Можливо, нас збирають не через Обряд, — припустив я.

Мама не відповіла.

Я ніколи не бував у Палаці. Побачивши, як ошатно він оздоблений, я відчув себе маленьким і зовсім не у своїй тарілці. Зали прикрашали статуї з дорогого мармуру, бенкетні столи були заставлені золотими тарелями, з яких ледь не випадали свіжі соковиті фрукти, на вигляд кращі за найдорожчі сорти, що продавалися на нашому скромному ринку.

Ми зупинилися перед двома старшими слугами, щоби зняти маски. Хоча ці двоє були однако-вісінько вдягнені й мали однакові маски, та дужче відрізнитися один від одного не могли. Один був високий і сухоребрий, а другий — низенький і товстий. Обидва мали картаті чорно-білі маски. От тільки маска високого була з дуже довгим носом, а короткого — з округлими щоками.

— Бидло! — гаркнув на нас високий. — Це священне місце! Не знімайте масок і не розтуляйте рота, доки вас не покличуть.

— Мовчати! — ревнув другий.

Так ми й чекали. Повз нас проходили вартові, а за ними купа хромів — з візитом до того чи іншого старійшини. Усім було байдуже до нас. Час від часу я поглядав на маму, але не наважувався заговорити

до неї. Вона нерухомо стояла, втупивши погляд у стіну навпроти. Її плащ зашурхотів, і я зрозумів, що мама тремтить. Згадуючи той візит, я усвідомлюю: тієї миті, коли хром у чорній масці, вбраний не так елегантно й пишно, як старійшини, прямував одним із коридорів, щоби поговорити з високим слугою, мама вже знала, чому ми тут. Слуга вказав на нас, і той хром пішов швидше.

Він зупинився просто перед мамою, відкашлявся і промовив:

— Сестро, твій чоловік загинув у битві. Народ і боги не забудуть його жертви, — говорив він поспіхом, ніби не повідомляв новину про смерть мого батька, а оголошував черговий закон: ані слова розради чи співчуття.

Я заляк. Звісно ж, він говорив про когось іншого, не про мого батька. Мій батько не міг померти, він же найвеличніший воїн. Він переміг у двох великих війнах.

Мама мовчала. Я відчув, як її рука шукала мою, а знайшовши, міцно за неї вхопилася. На мить мені здалося, що вона зомліє, та це лише на мить.

— Ви впевнені? — нарешті спромоглася вимовити мама.

Хром кивнув.

Я хотів дізнатися більше. Мені потрібно було знати. Скільки ворожих солдатів убив мій батько? Як він помер? Я був певен, що його смерть була сміливою, відважною, славною. Мені потрібно було це почути. Але після того як нас сповістили, стало зрозуміло, що для хрома в чорній масці ми не більш ніж незручна неприємність, яку він хотів усунути якомога швидше. Таку мить не можна погіршити ще дужче. Але йому це вдалося. Хром у масці вже збирався йти, коли раптом повернувся до нас і сказав лагідним поблажливим тоном:

— Мушу нагадати вам, що публічно говорити про смерть солдата під час війни вважається образою для богів. А старійшини дуже серйозно ставляться до образ богів.

На цьому все. Він пішов, не попрощавшись із нами. Через кілька хвилин слуги випроводили нас із Палацу. Мама не сказала ні слова, поки ми не дійшли додому. Там вона зняла маску й обійняла мене так міцно, що ледь не задушила. Після цього пішла до своєї кімнати, зачинила двері й кричала так, як не кричала раніше жодна жива душа. Я був збентежений, спустошений і злий. Злий на батька за те, що дозволив себе вбити, що лишив нас із

мамою самих, що не був непереможним хромом, яким я завжди його вважав.

Гор, бог часу, зробив дні довшими за ночі. Минула ціла вічність, і місто знову наповнилося ароматом квітів. Вони розпускалися, насичуючи пахощами легкий вітерець. Настала весна. В інші часи це було би початком полювання, коли ми з батьком виходили за стіни міста вистежувати кабанів та оленів. Ми любили досліджувати нові місцини в лісі, де тато навчав мене всього, що сам знав про дику природу, та мисливським хитрощам. Я згадую, що в такі миті він здавався дуже щасливим. Він ніколи не був таким у стінах міста. Я сумував за ним. Біль моєї втрати був сильним і відчутним, ніби палюча діра в серці. Здавалося, вона знищить мене зсередини.

Тепер я був тим, хто з гіркою заздрістю дивився на своїх друзів. Чому їхні, а не мій, батьки досі були живі? Чому мій тато мав бути в Першій армії? Я запитував декого зі своїх друзів, коли їхні батьки вирушать на фронт, та вони відповідали, що їхні батьки лишаються в тилу, бо виконують тут завдання старійшин. Що то за завдання були, я так ніколи й не дізнався. Мені було незрозуміло, чому в часи війни одні хроми лишалися вдома,

а інші — ставали до зброї. Я відчував щось таке, з чим ще зроду не стикався. Це було відчуття несправедливості.

Наші дні в семінарії ставали дедалі суворішими, навчальні та підготовчі ритуали — інтенсивнішими. Ширилися чутки, що і самих семінаристів готують відправити на війну ще до Обряду. Але потім, як це часто буває, боги вирішили за нас.

Одного дня після заходу сонця оратор не з'явився на вершині Палацових сходів. Великий натовп занепокоєних хромів вирушив на площу після того, як містом прокотилася новина про його відсутність.

Моя мати у своїй багряній масці жалоби щодня приходила і слухала оратора, хоча війна більше нічого для неї не означала. Я неохоче її супроводжував. Вона ніби сподівалася, що одного разу оратор сповістить: її чоловік живий і повертається додому. Але, на жаль, цього ніколи не станеться. Мені ж війна нагадувала про батька. Тож що менше я про неї чув, то краще.

Того особливого дня площу заповнили стурбовані розлючені хроми:

— Ми хочемо побачити оратора! — кричали кілька хромів біля нас.

— Старійшини, виходьте! — вигукували інші.

Коли ж у небі з'явився човник червоного місяця, з Палацу нарешті вийшов Верховний Старійшина в супроводі охорони. Він стояв на вершині сходів і чекав, коли над неспокійним натовпом зависне тиша.

— Віддані сини й дочки Чорного народу, — заговорив він, — сьогодні сумна ніч для нас. Червоне королівство знищило нашу Першу армію. Друга і Третя армії відступають. Бог долі вибрав свого переможця, і це не Чорний народ.

Натовп недовіжливо загув. Багато хто заплакав. Інші почали гнівно проклинати богів за те, що вони не стали на бік нас, їхніх обранців.

— Що тепер буде? — викрикнув один хром.

— Червоне королівство захопило Східні ліси, — сказав Верховний Старійшина, у його голосі чулися нотки невпевненості та сорому, хоч я б ніколи не подумав, що йому знайомі такі відчуття. — Вони вже не належать Чорним землям.

Нажаханий крик вирвався з натовпу. Східні ліси були священними для Чорних. Те, що Червоні загарбали їх, було жорстоким приниженням. Наша ненависть до Червоних тільки посилюлася.

— Вони не можуть відібрати їх! — закричав жіночий голос. — Ліси символізують народження Чорного народу!

Інші теж почали вголос висловлювати своє невдоволення, аж поки двоє охоронців, які стояли біля Верховного Старійшини, не крикнули нам замовкнути, гулко б'ючи руків'ями списів об сходи, щоби посилити ефект своїх слів.

— У нас немає вибору! — сказав Верховний Старійшина. — Червона армія піде на наше місто й візьме його стіни в облогу ще до завтрашнього червоного сходу місяця, якщо ми не пристанемо на її умови. Цього ви хочете?

Ніхто не відповів.

— Ще настане час помсти, — продовжив Верховний Старійшина. — Але поки що ми повинні прийняти неприйнятне.

У натовпі схлипували жінки й чоловіки. Ніколи раніше я не був свідком і сам не відчував таких сильних страждань і відчаю. Але це було не найгірше.

— Це ще не все, — продовжив Верховний Старійшина. — Кожна сім'я повинна сплатити десять унцій золота — як компенсацію Червоним сім'ям, що втратили своїх рідних у війні.

Тепер хроми почали кричати й грізно заперечувати:

— У нас такої суми немає! — чулися вигуки.

— Тоді візьміть золото зі своїх найкращих масок! — відповів Верховний Старійшина. Мене розлютило, наскільки різко й нетерпляче прозвучав його голос.

— А як же наші чоловіки? — хтось закричав поруч. Це була моя мама. — Хто компенсує нам нашу втрату? Хто компенсує нашим синам те, що вони ростуть без батьків?

Натовп підтримав її слова схвальним ревом, і охоронцям довелося знову примушувати всіх замовкнути.

— Вашому чоловікові та всім нашим доблесним воїнам усе компенсують боги, — сказав Верховний Старійшина.

— Та що вони за боги, коли дозволили нам втратити наші найкращі землі, наших найцінніших хромів? Наші боги покинули нас! — закричала моя мама.

— Моє терпіння вичерпується, хромко! — просичав Верховний Старійшина. — Не гніви богів. Ми всі зробимо так, як наказує Червоне королівство. Завтра, коли сонце підніметься в другу фазу, кожна

сім'я принесе золото. Це ціна, яку треба сплатити за наші життя.

Уже вдома, коли мама зняла маску, я роздивився у виразі її обличчя те, чого давно вже не бачив: її покірність поступилася місцем образі та злості.

— «Не гніви богів!» — кілька разів повторила вона. — Якби твій батько та решта легіонерів були тут, Старійшина не мав би стільки самовпевненості, — вона пішла до своєї кімнати, з гуркотом зачинивши за собою двері.

— Можливо, старійшини теж зляться, — відповів я якомога голосніше, щоб вона мене почула. — Через те, що не можуть захистити нас.

Двері до маминої кімнати повільно прочинилися. За ними я побачив мамине бліде лице, у руках вона тримала свічку.

— А хто захистить нас від старійшин, Ашево? — тільки й сказала вона, перш ніж задуту вогник.

Я пішов спати, сподіваючись, що незабаром усе в нас налагодиться. Але завивання вітру довго заважало мені заснути. Уві сні я бачив натовп біля Палацу й чув гучний настирливий стукіт.

Ще мить мені здавалося, що я сплю, але той стукіт був справжній.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.